

СОВЕТ СТАРОЧУРИЛИНСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
АРСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО
РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ул. Новая, д.52, с. Старое
Чурилино, Арский муниципальный
район, 422014

Тел. (84366)57-3-48, 3-06-09 факс (84366)57-3-48, 3-06-09 E-mail:
Schur.Ars@tatar.ru.

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АРЧА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ИСКЕ ЧУРИЛЕ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ
СОВЕТЫ

Яңа урамы, 52 нче йорт, Иске Чуриле
авылы, Арча муниципаль районы,
422014

**Иске Чуриле авыл жирлеге Советы
КАРАРЫ**

«8» май 2018 ел

№ 49

**Иске Чуриле авыл жирлеге Уставына
үзгәрешләр һәм ёстәмәләр кертү турында**

«Иске Чуриле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын гамәлдәге законнарга туры китерү максатларында, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 44 статьясы нигезендә Иске Чуриле авыл жирлеге Советы карар бирде:

1. Арча муниципаль районы Иске Чуриле авыл жирлеге Советының 2014 елның 27 октябрендәге 38 номерлы карары (30.06.2015 ел № 63; 26.10.2015 ел № 6.2; 01.11.2016 ел № 25; 11.05.2017 ел № 33 үзгәрешләр белән) тубәндәге үзгәрешләр кертергә:

1) 5 ст. 1өлешен тубәндәгечә бәян итәргә:

«1. Жирлекнәң жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә тубәндәгеләр керә:

1) жирлек бюджеты проектын төзү һәм карау, жирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп тору, жирлек бюджеты үтәлеше турында хисап төзү һәм раслау;

2) жирлектәге салымнарны һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару;

3) жирлекнәң муниципаль милкендәге мәлкәтне биләү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү;

4) жирлекнәң топрак пунктлары чикләрендә янғын куркынычсызлыгының беренчел чараларын тәэмин итү;

5) жирлек халкын элемтә, җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәту хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

6) жирлектә яшәүчеләрнәң ялын оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

7) жирлек территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тудыру, жирлекнәң рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын үткәруне оештыру;

8) жирлекнәң архив фондларын булдыру;

9) жирлек территориясен төзекләндерүү кагыйдәләрен раслау, аларның үтәлешен тикшереп тору, курсәтелгән кагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен төзекләндерүне оештыру;

10) адрес объектларына адреслар бирү, адресларны үзгәртү, юк итү, урам-юл чөлтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ

яисә муниципальара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның жирле әһәмияттәге жирле юлларыннан тыш) исемнәр би्रү, жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бири, мондый исемнәрне үзгәртү, юк иту, мәгълүматны дәүләт адреслар реестрында урнаштыру;

11) авыл хужалығы житештерүен үстерүдә ярдәм иту, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;

12) жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

13) җәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарга һәм аларның берләшмәләренә халық дружиналары эшчәнлеге өчен шартлар тудыру;

14) каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортировкалау эшчәнлеген оештыруда катнашу;

15) ритуаль хезмәтләр оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту;

16) жирлек чикләрендә Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә халыкны су белән тәэммин итуне, су чыгаруны, халыкны ягулык белән тәэммин итуне оештыру;

17) жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларында юл эшчәнлеге;

18) милләтара һәм конфессияара татулыкны нығытуга, жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) низагларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

19) жирлек халкының массакүләм ял иту өчен шартлар тудыру һәм халық күпләп ял итә торган урыннары жиһазландыруны оештыру, шул исәптән гражданнарының гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буе полосаларына ирекле үтеп керүен тәэммин иту.»

2) 6 статьяның 1 өлешен түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«6 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирлекләрнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итүгә хокуклары

1. Жирлек жирле үзидарә органнары түбәндәгеләргә хокуклы:

1) жирлек музейларын тәзу;

2) жирлектә нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр қылу;

3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнашу;

4) жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсесенә ярдәм курсәту һәм жирлек территориясендә милләтара мәнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыру;

6) жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион өзөрләү чараларын оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнашу;

7) муниципаль янгын сагы булдыру;

8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;

9) кеше хокукларын тәэммин итүгә җәмәгать контролен гамәлгә ашыручи һәм мәжбүри тоту урыннарындагы затларга булышлык курсәтүче ижтимагый күзәту комиссияләренә ярдәм курсәту;

10) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия ижтимагый берләшмәләре оешмалары тарафыннан төзелгән оешмаларга ярдәм курсәту; 11) торак законнары нигезендә муниципаль торак фондыннан социаль файдаланудагы

торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданнарга торак урыннары бири;

12) жирлек территориясендә яшәүче сукбай хайваннарны тоту һәм тоту чарапарын гамәлгә ашыру;

13) "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында" 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чарапарны гамәлгә ашыру;

14) инвалидлар, сәламәтлекләре чикләнгән затлар, адаптив физик культура һәм адаптив спорт үсешенә ярдәм күрсәту.»

3) 11 статьяның 7 абзациын түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

7) гавами тыңлаулар, ижтимагый фикер алышулар;»

4) 17.1 ст. өстәргә:

«Статья 17.1. Авыл торак пункты старостасы

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне авыл торак пунктында хәл иткәндә жирле үзидарә органнарының һәм авыл торак пунктында яшәүчеләрнең үзара хезмәттәшлеген оештыру өчен жирлектә урнашкан авыл торак пунктында торак пункт старостасы билгеләнергә мөмкин.

2. Авыл торак пункты старостасы әлеге авыл торак пункты территориясендә яшәүче һәм актив сайлау хокуына ия затлар арасыннан авыл торак пункты гражданнары жыенең тәкъдим итү буенча аның составына әлеге авыл торак пункты керә торган муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан билгеләнә.

3. Авыл торак пункты старостасы дәүләт вазыйфасын, дәүләт граждан хезмәте вазыйфасын, муниципаль вазыйфаны яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче зат булмый, жирле үзидарә органнары белән хезмәт мәнәсәбәтләрендә һәм алар белән турыдан-туры бәйле башка мәнәсәбәтләрдә була алмый.

4. Авыл торак пункты старостасы итеп түбәндәге затлар билгеләнә алмый:

1) дәүләт вазыйфасын, дәүләт граждан хезмәте вазыйфасын, муниципаль вазыйфаны яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче;

2) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтsez яисә хокуктан файдалану сәләтө чикләнгән дип танылган;

3) юкка чыгарылмаган яисә алышынмаган хәкем ителүе булган.

5. Авыл торак пункты старостасы вәкаләтләре вакыты биш ел.

Авыл старостасы вәкаләтләре әлеге авыл торак пункты кергән муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы каары буенча, авыл торак пункты гражданнары жыенең тәкъдиме буенча, шулай ук «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131 - ФЗ номерлы Федераль законның 40 статьясындагы 10 өлешенең 1-7 пунктларында билгеләнгән очракларда вакытыннан алда туктатыла.

Авыл старостасы:

1) авыл торак пунктында жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү мәсьәләләре буенча жирле үзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр һәм башка оешмалар белән хезмәттәшлек итә;

2) халык белән, шул исәптән гражданнар жыеннарында, жыелышларында, конференцияләрендә катнашу юлы белән хезмәттәшлек итә, мондый чарапар нәтижәләре буенча жирле үзидарә органнары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле муниципаль хокукый актлар проектлары рәвешендә рәсмиләштерелгән мәрәжәгатьләрне һәм тәкъдимнәрне, шул исәптән рәсмиләштерелгән мәрәжәгатьләрне һәм тәкъдимнәрне жибәрә;

3) жирле үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча авыл торак пункты халкына мәгълүмат бирә, шулай ук аларны жирле үзидарә органнарыннан алышынган башка мәгълүматка житкерүдә ярдәм итә;

4) жирле үзидарә органнарына гавами тыңлаулар һәм иҗтимагый фикер алышулар оештыруда һәм уздыруда, аларның нәтижәләрен авыл торак пунктында халыкка иғълан итүдә ярдәм итә;

5) муниципаль берәмлек уставында һәм (яисә) муниципаль берәмлек вәкиллекле органының норматив хокукий актында Россия Федерациясе субъекты законы нигезендә каралган башка вәкаләтләрне һәм хокукларны гамәлгә ашира.

7. Эшчәнлек гарантияләре һәм авыл торак пункты статусының башка мәсьәләләре муниципаль берәмлек уставы һәм (яисә) муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы норматив хокукий акты белән Россия Федерациясе субъекты законы нигезендә билгеләнә ала.»

5) 20 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«Статья 20. Гавами тыңлаулар, иҗтимагый фикер алышулар

1. Фикер алышу өчен, муниципаль норматив хокукий актлар мәсьәләләре буенча жирле әһәмияттәге авыл халкы катнашында район Советы, район башлыгы тарафыннан гавами тыңлаулар үткәрелергә мөмкин.

2. Гавами тыңлаулар халық, район Советы яки жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Халық яки авыл жирлеге Советы инициативасы белән үткәрелә торган ачык тыңлаулар жирлек Советы, ә жирлек башлыгы инициативасы белән жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Гавми тыңлауларга чыгарылырга тиешле сораулар:

1) жирлек уставы проекты, шулай ук әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукий акт проекты, Уставка үзгәрешләр бары тик уставта беркетелгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне һәм аларны хәл иту буенча вәкаләтләрне Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар белән туры китерү максатларында гына кертелә торган очраклардан тыш;

2) жирлек бюджеты проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

3) районның социаль-икътисадый үсеше стратегиясе проекты;

4) районны үзгәртеп кору мәсьәләләре.

4. Гавами тыңлаулар үткәру турындагы карап, законда башкасы каралмаган булса, тиешле орган яисә районның вазыйфаи заты тарафыннан муниципаль норматив хокукий акт проектын карау көненә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Аларны үткәру вакытын һәм урынын күрсәтеп гавами тыңлаулар уздыру турындагы карап һәм гавами тыңлауларга чыгарыла торган тиешле муниципаль норматив хокукий акт проекты гавами тыңлаулар уздырылган көнгө кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш, әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса.

6. Гавами тыңлаулар үткәру турындагы карап басылып чыккан көннән алып һәм аларны үткәру көненә кадәр жирлек башлыгына халық алдында тыңлауларга чыгарыла торган мәсьәлә буенча язмача тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, шул исәптән муниципаль норматив хокукий акт проектына карата ачык тыңлауларга чыгарыла торган тәзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр жибәрергә хокуклы. Жирлек башлыгы кергән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр гавами тыңлауларда катнашучыларга житкерелә.

7. Әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, гавами тыңлаулар муниципаль норматив хокукий акт проектын карау көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча уздырыла. Гавами тыңлаулар белгечләрне, эксперктарны, кызыксынган затларны чакыру юлы белән үткәрелә. Гавами тыңлауларда районның теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

8. Гавами тыңлаулар уздыру йомгаклары буенча жирле үзидарә органнары һәм районның вазыйфаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, аларның компетенцияләренә муниципаль норматив хокукий акт проектын гавами тыңлауларга чыгару кертелгән.

9. Гавами тыңлауларның нәтижәләре, кабул ителгән каарларның дәлилләнгән нигезләмәсен дә кертеп, гавами тыңлаулар уздырганнан соң 5 көннән дә соңға калмыйча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

10. Әлеге статьяның 3 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләр буенча гавами тыңлаулар оештыру һәм үткәру тәртибе жирлек Советы каары белән билгеләнә.

11. Гамәлдәге кануннарда гавами тыңлаулар өчен каарлган башка сроклар билгеләнмәгән булса, әлеге статьяда күрсәтелгән сроклар кулланыла.

12. Генераль планнар проектлары, жирдән файдалану һәм тәзелеш кагыйдәләре проектлары, территорияне плансаштыру проектлары, территорияләрне межалау проектлары, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, жир кишәрлекен яки капиталъ тәзелеш объектын шартлы рәвештә рәхсәт ителгән файдалануга рәхсәт бирү турындагы каарлар проектлары, капиталъ тәзелеш объектларын рәхсәт ителгән тәзелешнәң, үзгәртеп коруның чик параметрларыннан читкә китүгә рәхсәт бирү турындагы каарлар проектлары буенча, жир кишәрлекләреннән һәм капиталъ тәзелеш объектларыннан файдалануның башка тәренә рәхсәт ителгән бер тәрен үзгәртү мәсьәләләре буенча, жирдән файдалану һәм тәзелеш кагыйдәләренең расланмаган очракта, жәмәгать фикер алышулары яисә гавами тыңлаулар үткәрелә, аларны оештыру һәм үткәру тәртибе шәһәр тәзелеше эшчәнлеге турындагы закон нигезләмәләрен исәпкә алып, Арча район Советы каары белән билгеләнә.».

6) 23 статья тубәндәге редакциядә бәян итәргә:

«Статья 23. Гражданнар жыене

1. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каарлган очракларда гражданнар жыене үткәрелергә мөмкин:

1) әлеге торак пункт территориясен башка жирлек (муниципаль район) территориясенә кертугә китерә торган күрсәтелгән торак пункт составына кергән жирлек (муниципаль район) чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча торак пунктта (муниципаль район);

2) жирлек составына кергән торак пунктта, шәһәр эчендәге районда, федераль әһәмияттәге шәһәр эчендәге территориядә, шәһәр округында яисә муниципаль район чикләрендә авылара территориядә урнашкан торак пунктта әлеге торак пункт территориясендә гражданнарның үзара салым акчаларын керту һәм куллану мәсьәләсе буенча;;

3) авыл торак пункттында иске авыл торак пункты кандидатурасын тәкъдим итү мәсьәләсе буенча, шулай ук иске авыл торак пункттының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату мәсьәләсе буенча.

4) авыл торак пункттында гражданнар жыене шулай ук муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каарлган очракларда муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүгә конкурс үткәргендә конкурс комиссиясе составына кандидатуралар күрсәту максатларында үткәрелергә мөмкин.

2. Әлеге статьяда каарлган гражданнарның схемасы анда торак пунктта яисә жирлектә яшәүчеләрнең сайлау хокукуна ия яртысыннан артыгы катнашканда хокуклы. Әгәр гражданнар жыенында катнашуучыларның яртысыннан артыгы аның өчен тавыш бирсә, мондый жыен каары кабул ителгән дип санала."

7) 31 статьяга тубәндәге эчтәлекле 5-8 өлешләр ёстәргә:

«5. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары маҳсус билгеләнгән биналарда, бүлмәләрдә, шулай ук йорт эчендәге территорияләрдә уздырыла. Бу очракта аларны үткәру тормыш-яшәешне тәэмин итү, транспорт яисә социаль инфраструктура, элемтә объектлары эшчәнлеге бозылууга, жәяүлеләр һәм (яисә) транспорт чаралары хәрәкәтенә комачаулар булдыруга йә гражданнарның торак урыннарына яисә транспорт яисә социаль инфраструктура объектларына керүенә китермәскә тиеш.

Мондый очрашулар түрүнде Россия Федерациясе субъектының башкарма хакимияте органнары яки жирле үзидарә органнары хәбәр итү таләп итәлми. Шул ук вакытта депутат курсәтелгән органнарга аларны уздыру датасы һәм вакыты түрүнде алдан хәбәр итәргә хокуклы.

6. Жирле үзидарә органнары депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен маҳсус бирелгән урыннарны билгелиләр, шулай ук жирле үзидарә органнары депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен бирелә торган биналарның исемлеген һәм аларны бирү тәртибен билгелиләр.

7. Депутатның сайлаучылар белән гавами чара рәвешендәге очрашулары жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар түрүндагы Россия Федерациясе законнары нигезендә уткәрелә.

8. Депутатның жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар түрүнде Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә торган гавами чара рәвешендә сайлаучылар белән очрашуларын оештыруга яисә уздыруга каршылык курсәту Россия Федерациясе законнары нигезендә административ җаваплылыкка китерә.»

8) 33 статьяның 1 өлешендәге 5 һәм 25 пунктын түбәндәгө редакциядә бәян итәргә:

«5) муниципаль берәмлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясен раслау;»;
«25) муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү қагыйдәләрен раслау;».

9) 45 статьяга түбәндәгө эчтәлекле 4 өлеш өстәргә:

«4. вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган муниципаль берәмлек башлыгы Россия Федерациясе субъектының (Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимиятенең югары башкарма органы житәкчесе) муниципаль берәмлек башлыгы вазыйфасыннан төшерү түрүнде йә муниципаль берәмлек башлыгын отставкага чыгару түрүнде муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы карапы нигезендә өлеге хокукый актка яисә суд тәртибендә карапга шикаять биргән очракта, муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы муниципаль берәмлек башлыгын үз составыннан яисә конкурс комиссиясе тарафыннан төкъдим итәлгән кандидатлар арасыннан сайлап, суд карапы законлы көченә көргөнче сайлау түрүнде карап кабул итәргә хокуксыз.»;

10) 45 статьяга түбәндәгө эчтәлекле 5 п. өстәргә:

«5. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан үз составыннан сайланы торган жирлек башлыгын сайлау вәкаләтләре шул рәвешле туктатылган көннән алыш алты айдан да соңға калмыйча гамәлгә ашырыла.

Шул ук вакытта муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы вәкаләтләре чоры тәмамланганчы алты айдан кимрәк вакыт калган булса, жирлек башлыгын муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы составыннан сайлау яңа сайланган муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органының беренче утырышында гамәлгә ашырыла.»

11) 49 статьяның 1 өлешендәге 1 пунктын түбәндәгө редакциядә бәян итәргә:

«1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:
- Жирлек бюджетын төзи
- жирлекнең социаль-икътисади үсеш стратегиясен эшләүне тәэммин итә;
- жирлек бюджетын үтәүне, жирлекнең социаль-икътисади үсеш стратегиясен үтәүне оештыра;
- жирлекнең социаль-икътисади үсеш стратегиясен үтәү түрүнде хисаплар әзерләүне тәэммин итә;
- стратегик планлаштыру өлкәсендә «Россия Федерациясендә стратегик планлаштыру түрүнде» 2014 елның 28 июнендәге 172-ФЗ номерлы Федераль законда каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;

- Жирлекнен икътисады һәм социаль өлкәсе торышын характерлаучы статистик курсаткечләр жыюны оештыра һәм курсателгән дәүләт хакимияте органнарына Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә тапшыру;»

12) 71 статьяны тубәндәге редакциядә бәян итәргә:

«71 статья. Жирле үзидарә органнары арасында тәзелә торган муниципаль норматив хокукий актларны, килешүләрне бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм аларның үз көченә керү тәртибе.

1. Жирлек Советы каарлары, әгәр аларның каары белән башкасы билгеләнмәгән булса, Язучылар Башлыгы имза салган көннән соң 10 көн узгач үз көченә керә.

Салымнар һәм жыемнар турында жирлек Советының норматив хокукий актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

Жирлек Уставын кабул итү яисә әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында каар федераль законда, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Жирлек башлыгының, жирле үзидарәнең башка вазыйфаи затларның хокукий актлары, әгәр актлар үzlәре тарафыннан башкасы билгеләнмәгән булса, аларны имзалаған көннән үз көченә керә.

3. Муниципаль берәмлек гамәлгә куйган оешмаларның хокукий статусын билгели торган кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагыла торган муниципаль норматив хокукий актлар, шулай ук жирле үзидарә органнары арасында тәзелә торган килешүләр рәсми басылып чыкканнан соң (халыкка житкергәннән) үз көченә керә.

4. һәр муниципаль хокукий актта аның реквизитлары: исеме, ача имза салу датасы (Жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән хокукий актлар өчен - шулай ук аны Жирлек Советы кабул иткән дата), теркәү номеры, хокукий актны имзалаған вазыйфаи зат исеме, матбуғат булырга тиеш.

5. Жирлекнен бюджет турындағы каары, аның үтәлеше турындағы хисап, жирле салымнар һәм жыемнар билгеләу турындағы каар, Жирлек Советы Регламенты, Жирлек Советы, Жирлек Башлыгы тарафыннан кабул ителгән башка норматив хокукий актлар федераль закон белән таратылуы чикләнгән белешмәләр булган муниципаль норматив хокукий актлардан яисә аларның аерым нигезләмәләреннән тыш, аларны имзалаған көннән алып жиде гасыр эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

6. Муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, чакыртып алу буенча тавыш бирүне билгеләу турында, Жирлек Советы депутатын үзгәрту, үзгәртеп кору, Жирлек башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау турында, жирле үзидарә органнары арасында тәзелә торган килешүләрне һәм башка актларны закон нигезендә рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) турында шулай ук норматив булмаган хокукий актлар булырга тиеш.

7. Законнар яисә әлеге Устав нигезендә рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) мәжбүри булмаган норматив булмаган муниципаль хокукий актлар аларны чыгарган органнар яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары каары буенча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) мәмкин.

8. Бастырып чыгарганды (халыкка житкергәндә) муниципаль хокукий акт реквизитлары күрсәтелә.

Муниципаль хокукий актларны, килешүләрне рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) тубәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

- Жирлекнен жирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә куелган басма массакүләм мәгълүмат чараларында йә жирлек территориясендә таратыла торган башка басма массакүләм мәгълүмат чараларында хокукий акт (килешү) текстын бастырып чыгару. Хокукий акт текстын башка басма массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарганды әлеге бастырып чыгаруның рәсми булуы хакында тамга булырга тиеш;

- жирлекнен торак пунктлары территориясендә хокукий акт (килешү) текстын махсус мәгълүмат стендларында урнаштыру. Күрсәтелгән стендлар һәм аларның урнашу урыннары саны Жирлек Советы тарафыннан раслана һәм Жирлектә яшәүчеләрнең муниципаль хокукий акты тексты белән каршылыксыз танышу мөмкинлеген тәэммин итәргә тиеш;

- хокукий акт (килешү) текстын Татарстан Республикасы хокукий мәгълүматының рәсми порталында <http://pravo.tatarstan.ru> адресы буенча урнаштыру.

- хокукий акт (килешү) яисә хокукий акт проекты текстын Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре Порталында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә районның рәсми сайтында урнаштыру.

9. Муниципаль хокукий актны (килешүне) бастырып чыгарганда (халыкка житкергәндә) массакүләм мәгълүмат чарасы чыгу датасы йә тиешле актны (килешүне) иғълан итү датасы турында белешмәләр күрсәтелергә тиеш, алар актны таратып таратлау (тарату) датасына яисә аны мәгълүмати стендта урнаштыру датасына туры килергә тиеш.

10. Муниципаль норматив хокукий актлар, шул исәптән жирле референдумда (гражданнар җыенында) кабул итегендә хокукий актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән, Татарстан Республикасының муниципаль норматив хокукий актлары регистрына кертелергә тиеш, аны оештыру һәм алып бару Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

11. Жирле үзидарә органнары арасында төзелгән муниципаль хокукий актны яисә килешүне рәсми бастырып чыгару аның тулы текстын тиешле муниципаль берәмлектә таратыла торган вакытлы матбулат басмасында беренче бастырып чыгару булып санала.

12. Муниципаль хокукий актларны һәм жирле үзидарә органнары килешүләрне рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) өчен «Интернет» чөлтәре басмасыннан да файдаланырга хокуклы. Муниципаль хокукий актның тулы тексты рәсми чөлтәр басмасында басылып чыккан (урнаштырылган) очракта, басмада аңа карата күләмле график һәм табличный күшымталар басмада китерелмәскә мөмкин.»

13) 87 статьяга тубәндәге эчтәлекле 4 пункт өстәргә:

«4. Муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында муниципаль хокукий акт белән район уставын яңа редакциядә кую рәхсәт итәлми. Бу очракта муниципаль берәмлекнен яңа уставы кабул итәлә, ә муниципаль берәмлекнен элек гамәлдә булган уставы һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында муниципаль хокукий актлар муниципаль районның яңа уставы үз көченә көргөн көннән үз көчләрен югалткан дип таныла.».

14) 87 статья тубәндәге редакциядә бәян итәргә:

«Статья 88. Жирлек Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр керту турында каар

1. Жирлек уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр керту турында Жирлек Советы каары, алар кабул итегендән соң, Жирлек башлыгы тарафыннан федераль законда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органына жибәрелә.

2. Әлеге Уставка үзгәрешләр керту турында Жирлек Советы каары, алар дәүләт теркәвенә алынганнан соң рәсми басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш һәм аларны рәсми бастырып чыгарганнын (халыкка житкергәннән) соң үз көченә керә.

Жирлек башлыгы муниципаль берәмлек уставын, муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында муниципаль хокукий актны муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органыннан көргөн көннән алып жиде көн эчендә бастырып чыгарырга (халыкка житкерергә) тиеш.

3. Муниципаль берәмлек уставына кертелгән һәм жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр жирле үзидарә органнары арасында вәкаләтләр бүлешү (муниципаль берәмлек уставын федераль законнарга туры китерү очракларыннан, шулай ук жирле үзидарәнен сайланулы вазыйфай затларын сайлау вәкаләтләре, вәкаләтләре чоры, тәртибе үзгәрүдән тыш), муниципаль берәмлек уставына курсәтлгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында муниципаль хокукий актын кабул иткән муниципаль берәмлекнәң вәкиллекле органының вәкаләтләре чоры тәмамлангандан соң, ә муниципаль районның вәкиллекле органы формалашкан очракта - муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында муниципаль хокукий акт имзалаған муниципаль берәмлек башлыгының вәкаләтләре чоры тәмамлангандан соң үз көченә керә.

4. Муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль хокукий акт белән кертелә, ул тубәндәгечә рәсмиләштерергә мөмкин:

1) муниципаль берәмлекнәң вәкиллекле органы каары белән, аның рәисе һәм муниципаль берәмлек башлыгы йә муниципаль берәмлекнәң вәкиллекле органы рәисе вәкаләтләрен башкаручы бердәй шәхсән муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан имзаланган;

2) вәкиллекле орган һәм муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан имзаланган аерым норматив хокукий акт. Бу очракта әлеге хокукий актта аны кабул итү турында вәкаләтле орган каарының реквизитлары курсәтелә. Мондый кааррага күчеш нигезләмәләрен һәм (яисә) муниципаль берәмлек уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр үз көченә керү турындагы нормаларны керту рәхсәт ителми.»

2. Уставның 5 статьясындагы 1 өлешенең 9 п. һәм 14 п. кагыла торган үзгәрешләр 01.01.2019 белән үз көченә керә дип билгеләргә.

3. Әлеге каарарны дәүләт теркәве өчен уставларны теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органына кабул ителгән көннән алып 15 көн эчендә жибәрергә.

4. Арча муниципаль районның Иске Чүриле авыл жирлеге башлыгына уставларны теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органыннан “Иске Чүриле авыл жирлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында” каарарны гражданнар күпләп тупланган урыннарда урнаштыру юлы белән халыкка житкәрергә һәм Татарстан Республикасының хокукий мәгълүматының рәсми порталында (pravo.tatarstan.ru) урнаштыру юлы белән бастырып чыгарырга.

5. Арча муниципаль районның Иске Чүриле авыл жирлеге башлыгына уставларны теркәү өлкәсендәге вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органына үзгәрешләрне һәм өстәмәләрне рәсми игълан итү чыганагы һәм датасы турында белешмәләр жибәрергә.

Иске Чүриле авыл жирлеге башлыгы Г.Р.Зәнидуллина

